

НАРЕДБА № 31 от 29.12.2003 г. за норми за максимално допустимите количества на остатъци от пестициди в храните

Издадена от министъра на здравеопазването, обн., ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г., в сила от 20.02.2004 г.

Глава първа ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С тази наредба се установяват:

1. нормите за съдържанието на максимално допустими количества на остатъци от пестициди, като замърсители във и/или върху храните, наричани по-нататък "норми";
2. условията и редът за вземане на проби, прилагани при провеждането на държавния контрол върху съдържанието на остатъци от пестициди във и/или върху храните от растителен и животински произход.

Чл. 2. (1) Нормите се прилагат за храните, предназначени за човешка консумация, посочени в приложение № 1, доколкото те могат да съдържат остатъци от пестициди в резултат на:

1. употреба на разрешени за предлагане на пазара и употреба по реда на Закона за защита на растенията (ЗЗР) продукти за растителна защита;
2. замърсяване на околната среда с продуктите за растителна защита по т. 1 или с активни вещества, които не са разрешени по реда на ЗЗР.

(2) Тази наредба се прилага и за:

1. храните, получени от тези по ал. 1 чрез сушене или друг процес на преработка;
2. съставните храни, в които храните по ал. 1 присъстват като съставки;
3. храните по ал. 1 от внос или предназначени за износ от страната.

Чл. 3. Тази наредба не се прилага за храните, за които е установено, че са предназначени за:

1. производство на продукти, които не са храни;
2. засяване или засаждане.

Глава втора НОРМИ ЗА СЪДЪРЖАНИЕ НА МАКСИМАЛНО ДОПУСТИМИ КОЛИЧЕСТВА НА ОСТАТЪЦИ ОТ ПЕСТИЦИДИ В ХРАНИТЕ

Чл. 4. (1) Нормите за съдържание на максимално допустими количества на остатъци от пестициди във и/или върху храните са посочени в приложение № 2.

(2) Влезлите в обращение храни, посочени в приложение № 1, не могат да съдържат по-високи количества на остатъци от пестициди във и/или върху тях от установените норми в приложение № 2.

(3) За храни, които са изсушени, разредени или преработени, се прилагат нормите по приложение № 2, като се взема предвид промяната в концентрацията на остатъците от пестициди, настъпила при процесите на сушене или разреждане вследствие на приложената преработка.

(4) За храни, които съдържат повече от една съставка, се прилагат нормите за съставките им, посочени в приложение № 2, като се вземат предвид относителният дял на концентрациите на съставките от растителен или животински произход и изискванията по ал. 3 и чл. 5 и 6.

Чл. 5. Нормите не се прилагат за:

1. изсушени, разредени или преработени храни, или храни с повече от една съставка, за които в други наредби са установени специални разпоредби;
2. храни, предназначени за консумация от деца до тригодишна възраст;
3. храните, предназначени за износ и подложени на специална обработка с продукти за растителна защита преди осъществяване на износа, за които е установено, че:
  - а) страната вносител изисква провеждането на специалната обработка, за да се предотврати внасянето на вредни организми на нейна територия;

б) специалната обработка е необходима, за да се осигури защита на храните от вредни организми по време на транспорта до приемащата страна и съхранението им на нейна територия.

Чл. 6. Допуска се наличието на по-високи количества на остатъци от пестициди във и/или върху храни при условие, че тези храни не са предназначени за незабавна консумация и се осигури провеждане на държавен контрол за съответствието им с изискванията на тази наредба преди предлагането им на крайния потребител.

Чл. 7. За осигуряване на безопасността на храните всички физически и юридически лица, които произвеждат, внасят, търгуват или предлагат храни, са длъжни да спазват нормите за максимално допустими количества на остатъци от пестициди като замърсители във и/или върху храни.

Чл. 8. Съответствието на храните с нормите, посочени в приложение № 2, се установява въз основа на резултатите, получени от анализи на лабораторни проби.

Чл. 9. Количествата на остатъците от пестициди се определят по стандартизирани или валидирани методи за лабораторен анализ с граница на откриване, която отговаря на посочените стойности в колона 5 на таблицата на приложение № 2.

Глава трета

УСЛОВИЯ И РЕД ЗА ВЗЕМАНЕ НА ПРОБИ ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСТАТЪЦИ ОТ ПЕСТИЦИДИ ВЪВ ИЛИ ВЪРХУ ХРАНИ ПРИ ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ КОНТРОЛ

Раздел I

Вземане на проби

Чл. 10. (1) Вземането на проби от храни за целите на държавния контрол за съдържанието на остатъци от пестициди по реда на тази наредба се извършва от органите на държавния контрол по реда на Наредба № 22 от 2003 г. за условията и реда за вземане на проби от храни (ДВ, бр. 93 от 2003 г.).

(2) Проби от храни за определяне съдържанието на остатъци от пестициди във и/или върху тях се вземат от длъжностни лица - държавни инспектори, в съответствие с методите, определени в тази наредба.

(3) Всички дейности, които включват или имат като резултат вземането на пробите, опаковането им и изпращането им до лабораторията за анализ, както и подготовката на пълната документация, придружаваща пробите, се извършват от държавните инспектори.

(4) Държавните инспектори са длъжни да спазват установения в тази наредба ред за вземане на проби и да съдействат на лабораториите за целите на тяхното изпитване.

Чл. 11. Пробите, определени за контрол на съдържанието на остатъци от пестициди във и/или върху храни, трябва да бъдат представителни за партидите.

Чл. 12. При вземането на точковите проби и приготвянето на съставната и лабораторната проба се предприемат предпазни мерки за недопускане на замърсяване или настъпване на развала на пробите, които могат да окажат влияние върху съдържанието на остатъците от пестициди.

Чл. 13. (1) Проби се вземат поотделно от всяка партида храни, която е обект на анализ.

(2) Преди вземане на пробите длъжностното лице установява еднородността на партидата по реда на чл. 6, ал. 2 от Наредба № 22 от 2003 г.

(3) Когато една пратка се състои от няколко партиди храна, които могат да бъдат определени, че са от различни производители, търговци на едро и др., всяка от партидите се счита за отделна партида.

(4) Когато е невъзможно да се определи големината и/или границите на една партида, всяко използвано за доставката и транспортно средство, като вагон, камион, кораб и друго, се разглежда като отделна партида.

(5) Не се допуска партиди, смесени по време на категоризиране или производство, да се приемат за една партида.

Чл. 14. Методите на вземане на проби, посочени в тази наредба, се прилагат за всички различни форми, под които храните се предлагат на пазара (в насипно състояние, в транспортни контейнери или в индивидуални опаковки - торби, чували, опаковки за търговия на дребно и др.).

Чл. 15. Последователно се вземат точкови, съставни и лабораторни проби.

Чл. 16. (1) Точкова проба се приготвя от съставните единици на партидата изследвана храна.

(2) Съставните единици се определят, както следва:

1. за партиди пресни плодове и зеленчуци съставната единица се образува от всеки цял плод, зеленчук или естествена група от тях, като чепка, китка, грозд и други, освен в случаите, когато те са с малки размери; когато тези продукти са пакетирани в малки по размер опаковки, съставните единици на партидата се определят съгласно посоченото в т. 4; съставни единици могат да се образуват и чрез използване на инструмент за вземане на проби, когато е възможно това да се извърши по начин, който няма да окаже въздействие върху съдържанието на остатъците от пестициди; не се допуска разрязване на пресни плодове и зеленчуци или чупене на яйца за определяне на съставните единици;

2. за партиди месо от едри животни на цели трупове, половини, четвъртини или други завършени части на трупа и от техни органи съставната единица се образува от цял орган или трупна част или от части от тях; частите на трупа и органите на тези животни могат да се разрязват за образуване на съставните единици;

3. за партиди месо от дребни по размер животни на цели трупове, завършени части на трупа или органи съставната единица се образува от всеки цял труп, цяла завършена част на трупа или цял орган; когато тези продукти са пакетирани, съставните единици на партидата се определят съгласно посоченото в т. 4; съставни единици могат да се образуват и чрез използване на инструмент за вземане на проби, когато е възможно това да се извърши по начин, който няма да окаже влияние върху съдържанието на остатъците от пестициди;

4. за партиди пакетирани храни съставната единица се образува от най-малката по размер опаковка в партидата; когато най-малките опаковки са с размери по-големи от необходимото за образуване на точкова проба, съставната единица на партидата се определя съгласно посоченото в т. 5; когато най-малките опаковки са с размери по-малки от необходимото за образуване на точкова проба, съставната единица на партидата се образува от опаковка (стек), формирана от няколко малки опаковки;

5. за партиди храни в насипно състояние (обемни храни) или в големи опаковки, като бидони, пити и други подобни, които самостоятелно са с размери по-големи от необходимото за образуване на точкова проба, съставната единица се образува чрез използване на инструмент за вземане на проби по начин, който няма да окаже влияние върху съдържанието на остатъците от пестициди.

Чл. 17. (1) Точкови проби се вземат от произволно избрани места на партидата. Когато това е практически невъзможно, пробите се вземат от различни места от достъпната част на партидата, като това се отбелязва в протокола за вземане на проби.

(2) Приложеният метод за вземане на точкови проби трябва да гарантира, че съставната проба е представителна за партидата, определена за контрол.

(3) Броят съставни единици на една партида, необходим за образуване на точкова проба, се определя от броя и минималното количество на лабораторните проби, предвидени от прилагания метод за анализ.

(4) Минималният брой точкови проби, които трябва да се вземат от една партида, е посочен в приложение № 3.

(5) Минималният брой точкови проби, които трябва да се вземат от съмнителна партида от месо или месо от птици, е посочен в приложение № 4.

(6) За храни от растителен произход, яйца или млечни продукти, при които се взема повече от една точкова проба от партида, всички точкови проби трябва да са с приблизително еднакъв пропорционален дял при формирането на съставната проба.

(7) Когато точковите проби се вземат в различни интервали от време при процеса на товарене или разтоварване на партидата, се счита, че точковите проби са взети от произволно избрани места на партидата.

(8) Не се допуска при вземане на точкови проби съставните единици на партидата да се разделят на части чрез разрязване или разчупване, освен в случаите, посочени в приложение № 5.

Чл. 18. (1) Съставната проба се приготвя чрез обединяване и смесване на точковите проби.

(2) Съставна проба от партида месо, месо от птици или продукти от тях се образува от точкова проба, взета съгласно изискванията, посочени в приложение № 5. За тези храни точковата проба се счита за съответстваща на съставната проба.

(3) Съставна проба от партида растителни продукти, яйца или млечни продукти се образува от точкови проби, взети съгласно изискванията, посочени в приложения № 6 и 7. Взетите точкови проби от тези храни, когато те не са предварително опаковани, трябва добре да се смесят и разбъркат, когато това практически е възможно, за да се образува представителна за партидата съставна проба.

(4) Допуска се в процеса на вземане на точкови проби да се изготвят лабораторни проби чрез произволно събиране на съставните единици на партидата. Тази алтернативна процедура се прилага, когато за образуване на съставната проба смесването на точковите проби е неподходящо или практически невъзможно, в следните случаи:

1. смесването или разделянето на съставната проба може да доведе до увреждане на съставните единици на партидата, което може да окаже влияние върху съдържанието на остатъците от пестициди;

2. съставните единици на партидата са с големи размери и на практика не могат да бъдат смесени по начин, който да осигури равномерното разпределяне на остатъците от пестициди.

(5) За случаите по ал. 4 като съставна проба се приема сумата на всички лабораторни проби, а резултатът от анализа им, който определя съдържанието на остатъци от пестициди в партидата, се изчислява като средна стойност на валидните резултати, получени при анализа на всички лабораторни проби.

Чл. 19. (1) Лабораторната проба се приготвя от цялата или от част от съставната проба.

(2) Когато съставната проба е в количество, по-голямо от необходимото за образуване на лабораторна проба, тя трябва да се намали чрез разделяне, за да се осигури получаването на представителни части. За целта може да се използват инструмент за вземане на проби или методи за разделяне, като кватуване и други. При разделянето на съставната проба не се допуска разрязване или разчупване на съставни единици на пресни растителни продукти или яйца.

(3) Когато са необходими повторни лабораторни проби, те се изготвят от съставната проба.

(4) Количеството на лабораторната проба не може да бъде по-малко от посоченото за съответния вид храна в приложения № 5, 6 и 7.

Чл. 20. (1) Държавните инспектори съставят протокол за взетите проби от храни по реда на чл. 4, ал. 2 от Наредба № 22 от 2003 г.

(2) В протокола за вземане на проби се вписва и следната информация:

1. номерата на лабораторните проби;
2. всяка друга информация, която има отношение към вземането на пробите;
3. всяко отклонение от прилагания метод за вземане на проби.

Раздел II

Опаковане и транспортиране на лабораторни проби

Чл. 21. (1) Лабораторните проби се опаковат, етикетират, маркират и транспортират по реда на чл. 11 и 15 от Наредба № 22 от 2003 г.

(2) По време на транспортирането на пробата съдът, съдържащ пробата, се придружава от протокола по чл. 20, ал. 1.

Чл. 22. Когато за идентификация на пробите се използва бар код, в протокола за вземане на проби се отразява информация за използваните букви и цифри.

Чл. 23. (1) Лабораторната проба се доставя в лабораторията във възможно най-кратък срок.

(2) При транспортирането на пробите се вземат мерки за недопускане настъпване на промени в тях, като пробите от пресни храни се съхраняват охладени и замразените трябва да останат замразени. Пробите от месо или месо от птици се замразяват преди изпращането им в лабораторията, освен в случаите, когато е възможно да се транспортират до лабораторията преди настъпване на промени в тях.

Раздел III

Подготовка на пробите за изпитване и оценка на резултатите от изпитването

Чл. 24. (1) След получаване в лабораторията на лабораторните проби във възможно най-кратки срокове от тях се отделя аналитичната проба.

(2) При приготвянето на аналитичната проба се включват частите на изследваната храна, за които се прилагат нормите за остатъци на пестициди, включително и тези части, които обикновено не се консумират, съгласно посоченото в колона 3 на таблицата на приложение № 1.

Чл. 25. Когато съдържанието на остатъци от пестициди се изчислява по начин, който включва части на храната, които не подлежат на анализ, теглото на тези части се документира.

Чл. 26. За определяне на съдържанието на остатъци от пестициди във и/или върху храни от аналитичната проба се отделя аналитична порция.

Чл. 27. (1) Когато е подходящо, аналитичните порции се приготвят чрез раздробяване, смилане и смесване на аналитичната проба по начин, който осигурява отделянето на представителни аналитични порции, без да се оказва влияние върху съдържанието на остатъците от пестициди в аналитичната проба. Методите за раздробяване, смилане и смесване трябва да бъдат документирани.

(2) Количеството на аналитичната порция се определя в зависимост от използвания метод за анализ и степента на смесване.

(3) Когато е подходящо, аналитичната проба се обработва при специални условия (като температура под 0 °C), за да се намалят неблагоприятните ефекти върху пробата.

(4) Когато обработването на аналитичната проба може да доведе до повлияване на съдържанието на остатъци от пестициди и не съществуват други практически възможности за обработка, може да се получи аналитична порция, която да се състои от цели съставни единици или части, отделени от целите съставни единици. В случай че аналитична порция се състои от малък брой съставни единици или техни части, трябва да се анализират достатъчен брой повторни аналитични порции, за да се определи променливостта на средната стойност на съдържание на остатъци от пестициди в пробата.

(5) Когато се налага аналитичните порции да бъдат съхранявани преди извършване на анализите, се прилагат методи и срокове на съхранение, които не оказват влияние върху съдържанието на остатъците от пестициди в тях.

(6) Когато е необходимо да се извършат повторни анализи или потвърдителни анализи, се вземат допълнителни аналитични порции.

(7) За отделянето на аналитичните порции могат да се използват инструменти за вземане на проби.

Чл. 28. (1) Нормите за остатъци от пестициди във или върху храни се прилагат към съставната проба.

(2) Нормите за остатъци от пестициди за храни от растителен произход, яйца или млечни продукти се прилагат към съставна проба, образувана от една до десет точкови проби.

(3) Нормите за остатъци от пестициди за месо или месо от птици се прилагат към съставна проба, която е образувана от една точкова проба.

Чл. 29. Съответствието на изследваните храни с нормите за остатъци от пестициди се определя при спазване на следните изисквания:

1. аналитичните резултати трябва да са получени от една или повече лабораторни проби, взети от партидата и получени в лабораторията в състояние, което позволява извършването на лабораторните анализи;

2. резултатите от анализите трябва да бъдат съпроводени с данни за одобрен контрол на качеството;

3. когато се констатира, че остатък от пестициди превишава нормата, неговата идентичност трябва да се потвърди и съдържанието му да се установи чрез анализ на една или повече допълнителни аналитични порции, приготвени от същите лабораторни проби.

Чл. 30. (1) Партидата съответства с нормите за остатъци от пестициди във и/или върху храни, когато стойностите на аналитичните резултати не надвишават нормите по приложение № 2.

(2) Когато стойностите на резултатите за съставната проба надвишават нормите за остатъци от пестициди във и/или върху храни, при издаване на заключение за несъответствие на партидата се има предвид следното:

1. стойностите на резултатите, получени от анализа на една или повече лабораторни проби, според приложението им;

2. точността и прецизността на прилаганите методи за анализ, съгласно наличните данни за въведени процедури за контрол на качеството при определяне на остатъци от пестициди.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. "Остатъци от пестициди" са следи на едно или повече вещества или техни остатъчни метаболити и продукти от тяхното разграждане или реакции, прилагани като продукти за растителна защита, установени във или върху проби от храни от растителен или животински произход, предназначени за човешка консумация.
2. "Максимално допустимо количество (МДК)" е най-високото съдържание на остатък от пестицид, изразено в милиграми на килограм, което се разрешава да присъства във или върху храните. Максимално допустимите количества се определят на основа на научно обосновани данни за съдържание на остатъци от пестициди в храни, в резултат на проведени полеви опити с одобрени продукти за растителна защита, прилагани в съответствие с правилата на добрата земеделска практика. Установените МДК осигуряват съдържание на остатъци от пестициди във и/или върху храните на нива, които са приемливи от токсикологична гледна точка. Максимално допустимите количества за остатъци от пестициди за храни от растителен произход, яйца или млечни продукти определят най-високото ниво на остатъци от пестициди, което се очаква да се съдържа в представителна за партидата съставна проба, образувана от няколко точкови проби, взети от партидата. Максимално допустимите количества за остатъци от пестициди за месо или месо от птици определят най-високото ниво на остатъци от пестициди, което се очаква да се съдържа в тъканите на третираното животно или птица, поради което взетата точкова проба е съставна проба за партидата.
3. "Влизане в обращение" е всяко предаване срещу заплащане или безвъзмездно на:
  - а) плодове или зеленчуци след добива им;
  - б) всеки друг вид храна по всяко време.
4. "Пратка" е количество доставени храни, което се състои от една или повече партии, различаващи се помежду си по критериите, посочени в т. 5.
5. "Партида" е определено по маса (брой) количество от храна, доставена по едно и също време, за която държавен инспектор е установил наличие на едни и същи характеристики за произход, вид, опаковка, маркировка, производител, пакетиращо предприятие, доставчик и др.
6. "Съмнителна партида" е партида, за която има причина да се предполага, че съдържа наднормено количество остатъци от пестициди.
7. "Проба" е една или повече съставни единици на изследвана храна, подбрани от една партида или част от изследвана храна, избрана от едно по-голямо количество от храната, предназначена да бъде представителна за партида, съставна проба, животно и други, по отношение на съдържанието на остатъци от пестициди и не непременно и за други показатели за контрол.
8. "Размер на пробата" е броят съставни единици или количеството храна, от което се състои пробата.
9. "Съставна единица" е най-малката обособена част в партида, която трябва да се отдели, за да се образува цяла или част от точкова проба.
10. "Вземане на проби" е дейността по събиране и приготвяне на пробите.
11. "Инструмент за вземане на проби" е:
  - а) лопатка, лъжица, чаша, нож или сонда, използвани за образуване на съставна единица на партида храна в насипно състояние или в големи опаковки, като бидони, пити и други, или на партида месо или месо от птици, които са с размери по-големи от необходимото за образуване на точкова проба;
  - б) сепаратор, който се използва за приготвяне на лабораторна проба от съставната проба или на аналитична порция от лабораторната проба;
  - в) по отношение на някои храни в насипно състояние като инструмент за вземане на проби се приемат ръцете на длъжностното лице, което взема проби.
12. "Точкова проба" е една или повече съставни единици на изследваната храна, взети еднократно от избрани места на партидата.
13. "Съставна проба" е количеството от изследваната храна, без месо и месо от птици, получено чрез събиране и добро размесване на точковите проби, взети от партидата. За месо и месо от птици точковата проба се счита за съставна проба.
14. "Лабораторна проба" е представително количество от изследваната храна, отделено от съставната проба и изпратено в лабораторията за анализ.

15. "Аналитична проба" е количеството материал, отделено от лабораторната проба, приготвено за лабораторен анализ чрез смесване, смилане, фино раздробяване и др., с цел приготвяне на еднородни аналитични порции.

16. "Аналитична порция" е представително количество материал, отделено от аналитичната проба, в количество, необходимо за извършване на определянето на съдържанието на остатъци от пестициди.

17. "Квартуване" е метод за намаляване на размера на съставната проба чрез отстраняване на две диагонално противоположни четвъртинки, смесване на остатъка и повторение на операцията до достигане на количеството, необходимо за прилагания метод на анализ.

18. "Вътрешности" са субпродукти от гръдната, коремната и тазовата кухина, вкл. трахеята, хранопровода, а при птиците - и гушата.

19. "Граница на откриване (ГО)" е най-малката концентрация от анализираното вещество, което дава сигнал, различим от шума на аналитичната система. За инструменталните методи за анализ това е сигналът, който превишава три пъти шума.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Наредбата се издава на основание чл. 5, ал. 1 от Закона за храните и е съгласувана с министъра на земеделието и горите и с министъра на икономиката.

§ 3. Наредбата влиза в сила след обнародването ѝ в "Държавен вестник" и отменя приложение № 2 на Наредба № 5 от 1984 г. за хигиенните норми за пределно допустими количества от химични и биологични замърсители в хранителните продукти (обн., ДВ, бр. 39 от 1984 г.; доп., бр. 5 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 15 от 1987 г., бр. 87 от 1989 г., бр. 66 от 1992 г.; изм., бр. 24 от 1999 г., бр. 58 от 2000 г., бр. 4 от 2001 г., бр. 55 от 2002 г.).

§ 4. Наредбата с приложенията се обнародва като притурка на "Държавен вестник".